

YABANCI RESMÎ BELGELERİN TASDİKİ MECBURİYETİNİN KALDIRILMASI SÖZLEŞMESİ (APOSTİL) VE UYGULANMASI

Apostil, bir belgenin gerçekliğinin tasdik edilerek başka bir ülkede yasal olarak kullanılmasını sağlayan bir belge onay sistemidir.

Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan ve Türkiye'nin 08/05/1962 tarihinde imzaladığı “Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi”nin onaylanması, 20/06/1984 tarih ve 3028 sayılı Kanunla uygun bulunmuş ve 16/09/1984 tarih ve 18517 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Sözleşme, Türkiye bakımından 29/09/1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Apostil tasdiki yapılan belge, sözleşmeyi imzalayan tüm üye ve taraf devletlerinde geçerli bir belge olarak kabul edilmektedir. Apostil belge onay sisteminde; ilgililerin belge onayı hususundaki talebi üzerine, bu belge sözleşmeye taraf devletlerin kendilerinin tespit ettikleri yerel bir merci tarafından onaylanmakta ve sözleşmeye taraf diğer bir ülkeye 1961 tarihli Lahey Sözleşmesinde belirlenen kurallar çerçevesinde kullanılması için gönderilmektedir. Bu Sözleşme ile bir âkit devletin ülkesinde düzenlenmiş olup da diğer bir âkit devletin ülkesinde ibraz edilecek olan resmî belgelerin diploması veya konsolosluk memurları tarafından onaylanması zorunluluğu kaldırılmış bulunmaktadır.

Anılan Sözleşmenin 1'inci maddesinin (a) bendinde; savcı, zabıt kâtibi veya adliye memuru tarafından verilmiş olan belgeler de dahil olmak üzere, devletin bir yargı organına veya mahkemesine bağlı bir makam veya görevli memur tarafından düzenlenmiş olan belgelerin, (b) bendinde; idari belgelerin, (c) bendinde; noter senetlerinin, (d) bendinde; kişilerce özel sıfatlarla imzalanmış belgeler üzerine konulmuş olup, belgenin kaydının veya belirli bir tarihte mevcut olduğunun ve imzaların doğruluğunun resmî makam ve noterlerce tasdiki gibi resmî beyanların, “resmî belge” olarak nitelendirildiği belirtilmiştir.

Aynı maddeye göre sözleşmenin uygulanamayacağı, diğer bir deyişle, Apostil tasdiki yapılamayacak belgeler olarak da; diploması veya konsolosluk memurları tarafından düzenlenmiş belgeler ile ticaret veya gümrük işlemleriyle doğrudan ilgili olan idari belgeler sayılmıştır.

Sözleşmenin 1'inci maddesinde; taraf devletlerin birinin ülkesinde düzenlenmiş olup da diğer taraf ülkesinde kullanılacak olan resmî belgeler sayılmıştır. Sözleşmenin 3'üncü maddesinde ise imzanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin sıfatını ve gerektiğinde bu belge üzerinde mühür veya aslı ile aynı olduğunun teyidi için zorunlu görülebilecek tek işlemin, belgenin verildiği devlet yetkili makamınca bu belgeye 4'üncü maddede tanımlanan tasdik şerhinin (Apostil) konulmasından ibaret olduğu belirtilmiştir. Ayrıca 4'üncü maddede; Sözleşmeye ekli örneğe uygun olarak, tasdik şerhinin bizzat belgenin veya buna eklenecek kağıdın üzerine konulacağı, tasdik şerhini koyan makamın resmî dilinde veya ikinci bir dilde yazılabileceği hükme bağlanmıştır.

Onay belgelerinin teatisi sırasında Hükümetimizce, Sözleşmenin 6'ncı maddesi uyarınca tasdik şerhini (Apostil) vermekle yetkili Türk Makamları; idari belgeler için valilikler, adli belgeler için ise ağır ceza mahkemesi kuruluğu olan merkezlerdeki adli yargı adalet komisyonu başkanlıkları olarak tespit edilmiştir.

Anılan Sözleşmenin 3. maddesinin 1. fıkrasında, imzanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin sıfatının ve gerektiğinde, bu belge üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunun teyidi için zorunlu görülebilecek tek işlemin belgenin verildiği devlet yetkili makamınca tasdik şerhi verilmesinden ibaret olduğu, 2. fıkrasında ise, belgenin kullanıldığı ülkede yürürlükte bulunan mevzuatla, iki veya daha çok Akit Devlet arasındaki bir anlaşma ile böyle bir işlemin kaldırılmış, basitleştirilmiş veya tasdikten tüm bağışık tutulmuş olması hallerinde bu işlemin istenemeyeceği hükmü getirilmiştir.

Söz konusu Sözleşme ile ikili anlaşmalarla belgeler için tasdik şerhinin bağışık tutulduğu hükmünün getirilmiş olması hallerinde apostil tasdikinin istenmeyeceği hükmü getirilmiştir.

Yurtdışında düzenlenen vekaletnamelerle ilgili bazı tereddütler olmaktadır. Vekaletnamenin düzenlendiği ülke Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi'ne taraf olup, bu ülke noterlerince düzenlenen ve yetkili makamının tasdik şerhini (Apostille) taşıyan vekaletnamelerin başkaca bir

tasdik işlemine gerek kalmadan geçerli addedilmesi ve yetkili makamlarımızca kabul edilmesi gerektiği, bununla birlikte vekaletnamenin sahteliği hakkında bir tereddüt olduğu takdirde, bu hususun da dış temsilciliklerimiz aracılığıyla mahallinden araştırılabileceği düşünülmektedir.

Uygulamada karşılaşılan diğer bir sorun da apostil şerhinin ayrı bir sayfada bulunması halinde bunun belgeyle irtibatının ne şekilde sağlanacağı konusudur. Bu konuyla ilgili olarak Lahey özel Hukuk Konferansı yetkililerinden alınan bilgilere göre; apostil şerhini içeren sayfanın belgeyle ayrılamayacak bir şekilde eklenmesi (ancak yırtarak ayırmak mümkün olabilecek şekilde), soğuk veya mürekkep damganın her iki sayfayı da içerecek ve ancak iki belgenin bir araya gelmesi halinde birbirini tamamlayacak şekilde vurulması, Apostil şerhi içeren sayfanın belgeye ayrılamayacak şekilde yapıştırılması ve birden fazla sayfa bulunması halinde bu sayfaların da birbirine yapıştırılması yöntemlerinin belirlendiğini, ayrıca, taraf devletlerin Sözleşmenin 7. maddesi çerçevesinde Apostil şerhine ilişkin kayıtları tutmakla yükümlü olduklarını ve bu bağlamda şüphe edilen belgelerin geçerliliğinin ilgili makamlardan soruşturulabilmesinin mümkün olduğu bildirilmiştir.

Belgelerin niteliğinin hangi ülke hukukuna göre belirlenmesi gerektiği hususu da, bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir belgenin kamusal nitelikte olup olmadığını belirleme yetkisi belgenin düzenlendiği ve apostilin verildiği ülkeye aittir. Özel hukuk tüzel kişinin belge düzenleme yetkisi belgenin düzenlendiği ülkenin mevzuatına ilişkin bir konudur. Özel hukuk tüzel kişisi tarafından düzenlenen bir belge, düzenlendiği ülkenin noterine imza onayına sunulduktan sonra, noterin bu onayı apostil şerhine konu olabilir. Bu durumda belge üzerindeki apostil şerhi yalnızca noter tarafından yapılan işlemde o imza ve mührün notere ait olup olmadığını tasdik eder. Belgenin geçerliliğine ya da özel nitelikli belgedeki imzanın gerçekliğine ilişkin bir işlevi yoktur.

Apostil şerhi belge üzerindeki imzanın doğruluğu, hangi sıfatla imzalandığı, varsa üzerindeki mührün doğruluğu gibi durumları tevsik etmeye yöneliktir. Belgeyi düzenleyen merciin bu düzenlemeyi yapmaya yetkili olup olmadığı ve belgenin usulüne uygun olup olmadığı konusunda bir belge değildir. Apostil şerhi belgenin içeriğine ilişkin de değildir.

Apostil Sözleşmesi, dünyanın en hızlı yayılan ve en çok üyesi bulunan sözleşmelerinden birisidir. Resmi belgelerin ülkelerarası dolaşımını hızlandırmak, bürokrasiyi azaltmak, klasik kağıt süreçleri ve yarattığı

maliyetleri ortadan kaldırmak, iş ve işlemlere hız ve güvenlik kazandırmak amacıyla 2006 yılında Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı ve ABD Ulusal Noterler Birliği “e-Apostil Pilot Programını (e-APP)” resmi olarak başlatmışlardır.

E-Apostil uygulaması, Sözleşmeye taraf Devletler arasında resmi bir anlaşmayı gerektirmemektedir. Apostil Sözleşmesine taraf Devletler, ülkelerinde e-Apostil uygulamasını başlattıklarını Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansına bildirmekte, böylece e-Apostil Programına katılarak kendi uygulamalarını, kaynaklarını ve fikirlerini diğer devletler ile paylaşmaktadırlar.

E-Apostil Programı, Programa katılan devletlere serbestçe düzenleyebildikleri yazılım modellerini kabul etmelerini, çıktının PDF dosya formatında olmasını, yetkili makamların verdikleri e-Apostilleri dijital sertifikalı elektronik imza ile imzalamalarını önermektedir.

Programın yıllar içinde gösterdiği başarıya istinaden 2012 yılı başlarında “pilot” kelimesi kaldırılmış ve artık bir bilişim sistemi olduğuna vurgu yapmak üzere e-Apostil Sistemi kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

Ülkemizde henüz e-apostil uygulamasına geçilmemiş olup, bu konuda çalışmalar devam etmektedir.

